

...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel

BESZÁMOLÓ A JÓLLÉTI ÉRTÉKELÉS EREDMÉNYEIRŐL

Tormáné Kovács Eszter, Fabók
Veronika, Kaloczkai Ágnes, Zölei
Anikó, SZMCS vezetők és tagjai,
Jólléti SZMCS tagjai, Századvég
Alapítvány

Ökoszisztéma-
szolgáltatások

a természet ajándékai

ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK
FEJLESZTÉSI ELEM EREDMÉNYEINEK
BEMUTATÓJA

2021.12.01.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

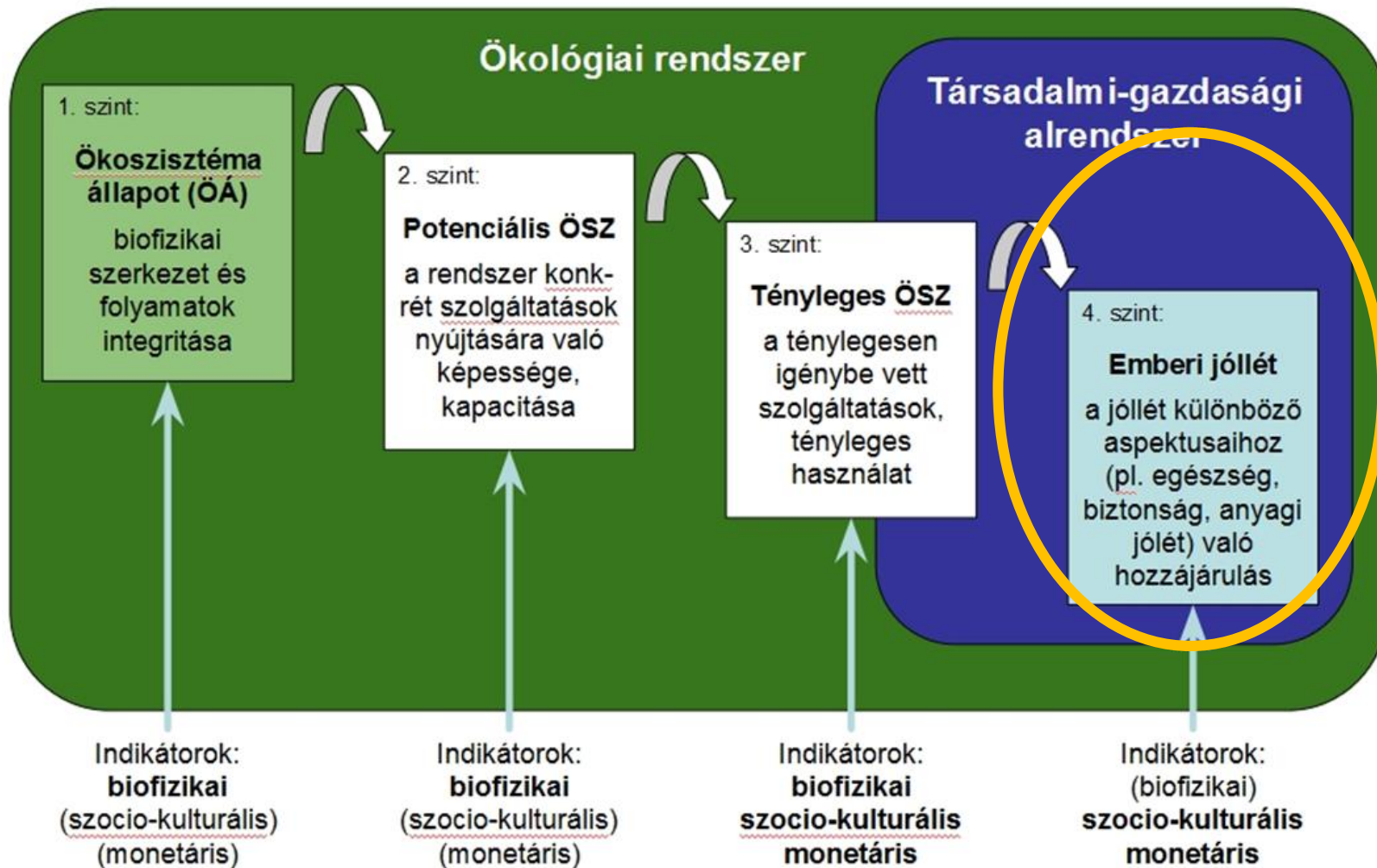
BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

RÖVID BEPILLANTÁS A JÓLLÉTI SZAKIRODALOMBA ÉS A NEMZETKÖZI TAPASZTALATOKBA

- **A jólléti szakirodalom** szerteágazó, sokféle jólléti megközelítés létezik
- A jólléti szakirodalom csak most kezd el foglalkozni az ökoszisztémák és jóllét kapcsolatával (Környezeti-gazdasági számlák rendszere, ökoszisztéma számlák)
- **Az ÖSZ szakirodalomban** a MEA kerete a domináns kiindulási keret, de nincs jól beágyazva a jólléti szakirodalomba
- **A nemzeti ÖSZ értékelési-térképezési projektek** ritkán foglalkoznak a jólléttel, s azok sem kötik össze szisztematikusan az ÖSZ-eket a jólléti dimenziókkal

KASZKÁD MODELL

A természetvédelem országos programja.

Forrás: Haines-Young és Potschin 2010, ill. Kovács et al. 2015 alapján, módosítva

ÖKOSZISZTÉMA-SZOLGÁLTATÁSOK MEGNEVEZÉSE A JÓLLÉTI ÉRTÉKELÉSHEZ

1. Élelmiszer (növényi és állati)
2. Tűzifa
3. Globális éghajlat-szabályozás
4. Táji mikroklíma-szabályozás
5. Csapadékvíz-tározás a városokban
6. Légszennyezés-megkötés városokban
7. Mikroklíma-szabályozás városokban
8. Foszfát szűrése élővizekben
9. Árvíz kockázat-csökkentés (síkvidéki és dombvidéki)
10. Erózió elleni védelem
11. Aszály mérséklés
12. Pollináció: vadméhek és háziméhek általi virágbeporzás
13. Gyalogos természetjárás
14. Gombászás (tudás, tevékenység, normák összessége és identitás)

A JÓLLÉTI ÉRTÉKELÉS HELYE A KASZKÁD KERETRENDSZERBEN

A természetvédelem országos programja.

4.Szint
Emberi jóllét

Érintettek

ÖSZ előállításában
résztvevők

Termékké, szolgáltatássá
alakítók és kereskedők

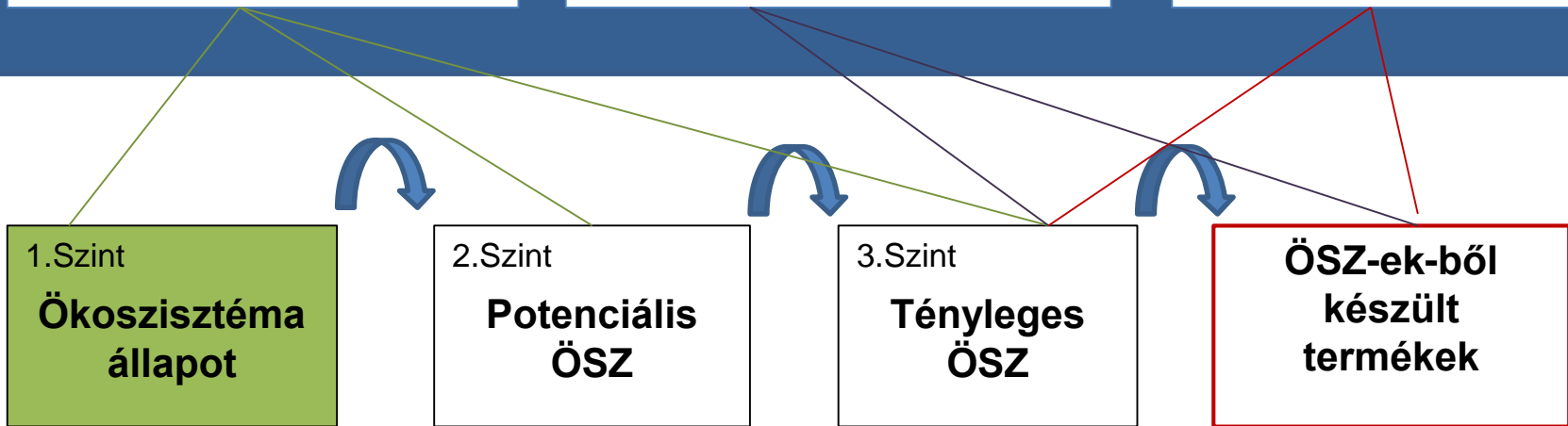
Használók, élvezők,
fogyasztók

1.Szint
**Ökoszisztéma
állapot**

2.Szint
**Potenciális
ÖSZ**

3.Szint
**Tényleges
ÖSZ**

**ÖSZ-ek-ből
készült
termékek**

A NÖSZTÉP-BEN MEGHATÁROZOTT JÓLLÉTI DIMENZIÓK

A természetvédelem országos programja.

Jólléti dimenzió	Alkategória
Anyagi jólét	Alapvető fiziológiai szükségletek kielégítése
	Vagyoni helyzet
Egészségi állapot	Fizikai egészség
	Mentális / lelki egészség:
Környezeti biztonság	
Közösségi, társadalmi kapcsolatok	Közösséghez tartozás
	Megbecsültség
Önmegvalósítás, önbecsülés	
Döntés és cselekvés szabadsága	Részvétel a döntéshozatalban
	Választás szabadsága

Forrás: Maslow 1943, MEA 2005, Ash és mtsai 2010, ten Brink és mtsai 2016 felhasználásával

3 PÁRHUZAMOS IRÁNY AZ ÉRTÉKELÉSBEN

1. SZMCS-k tagjaival:

- ÖSZ-jólléti dimenzió kapcsolat leírása
- Érintettek megnevezése
- Fontosság/jelentőség megadása 3-as skálán

2. Jólléti SZMCS tagjaival: koncepcionális keret vitája

3. Századvég Alapítvánnyal: 1015 fős lakossági kérdőíves felmérés néhány ÖSZ és néhány jólléti dimenzió kapcsolatáról

ÖSZ-EK ÉS JÓLLÉTI DIMENZIÓK KAPCSOLATA, ÉRINTETTJEI (PÉLDA)

A természetvédelem országos programja.

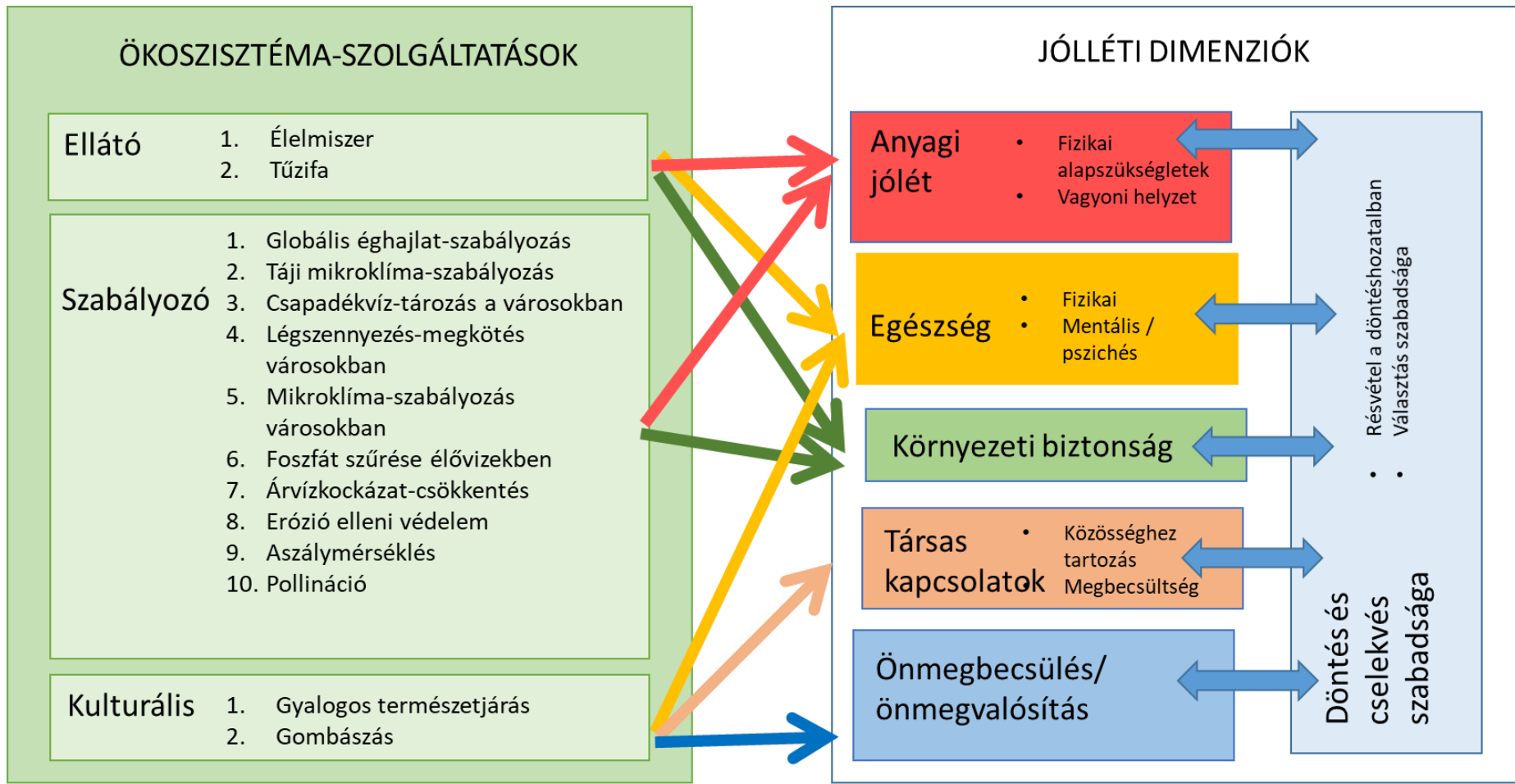

Jólléti dimenzió / Ökoszisztéma-szolgáztatás	Anyagi jólét		Egészség		Környezeti biztonság	Közösség, kapcsolatok	Önmegvalósítás
	Alapvető fiziológiai szükségletek	Vagyoni helyzet	Fizikai	Mentális/lelki			
Élelmiszer	lakosok	élelmiszer-lánc szereplői	lakosok	lakosok	lakosok	fogyasztók gazdálkodók	fogyasztók gazdálkodók, kutatók
Árvíz-kockázat. csökkentés	érintett lakosok	érintett lakosok, gazdálkodók, vízügyi szervezetek	érintett lakosok	érintett lakosok	érintett lakosok, gazdálkodók, vízügyi szervezetek	természetvédők, ártéri gazdálkodók, kutatók, erdőgazdálkodók	természetvédők, ártéri gazdálkodók, kutatók, erdőgazdálkodók
Gyalogos természetjárás		túrázók, turisztikai szolgáltatók	túrázók	túrázók		túrázók	túrázók

Jelmagyarázat: **zöld**: fontos, erős kapcsolat, **sárga**: kevésbé fontos, közvetett kapcsolat, **fehér**: nincs kapcsolat, nem releváns

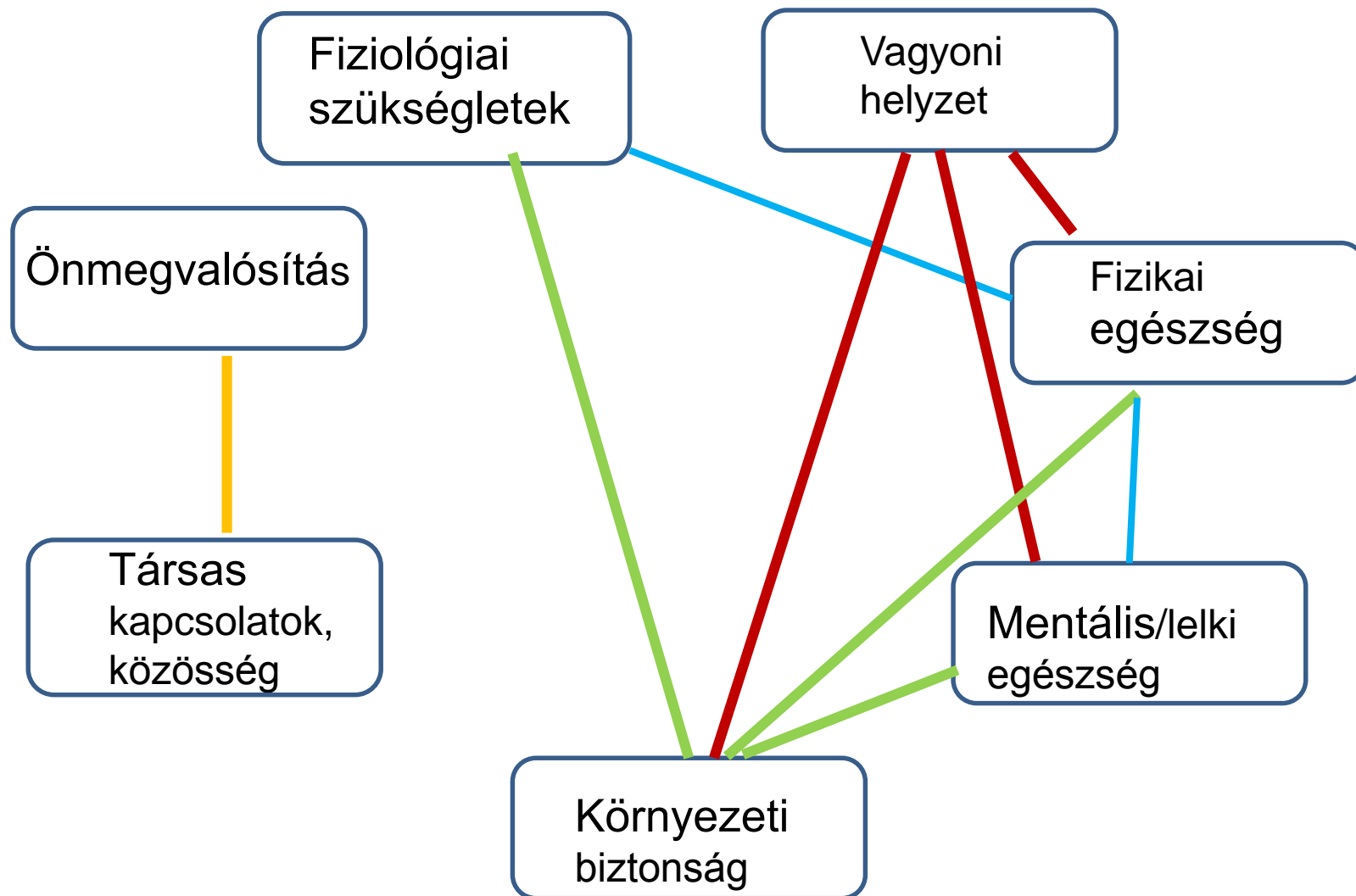

ÖSZ CSOPORTOK ÉS JÓLLÉTI DIMENZIÓK LEGERŐSEBB KAPCSOLATAI

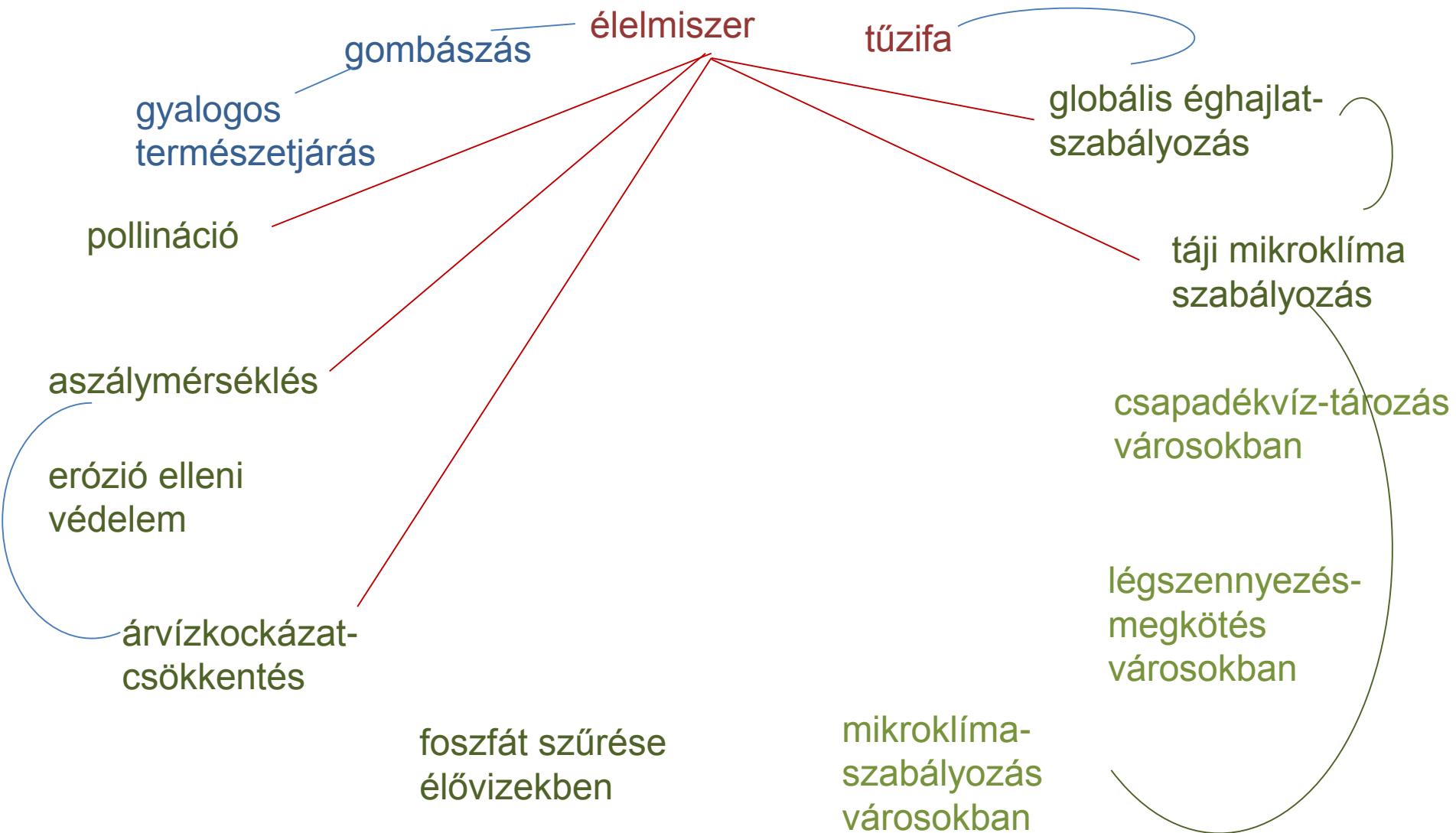

MEA (2005) ábrája a NÖSZTÉP-re adaptálva

JÓLLÉTI DIMENZIÓK KÖZÖTTI KAPCSOLATOK, AMELYEKET AZ ÖSZ-EKEN KERESZTÜL ÉRZÉKELTÜNK

AZ ÖSZ-EK KÖZÖTTI KAPCSOLAT, AMIT A JÓLLÉTI DIMENZIÓKON KERESZTÜL ÉRZÉKELTÜNK

KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS A SZÁZADVÉG ALAPÍTVÁNNYAL KÖZÖSEN

A természetvédelem országos programja.

1. Országos lakossági felmérés 1015 fős reprezentatív mintán
2. Vizsgált ökoszisztéma-szolgáltatások:
  - Élelmiszer
  - Tűzifa
  - Mikroklíma szabályozás fás területek által
  - Légszennyező anyagok szűrése a fás területek által
  - Rekreáció
3. Vizsgált jóléti dimenziók:
  - Fizikai egészség
  - Lelki egészség
4. Mire fókuszálunk?
  - Érzékeli-e?
  - Fontos-e számára?
  - Tesz-e valamit érte?

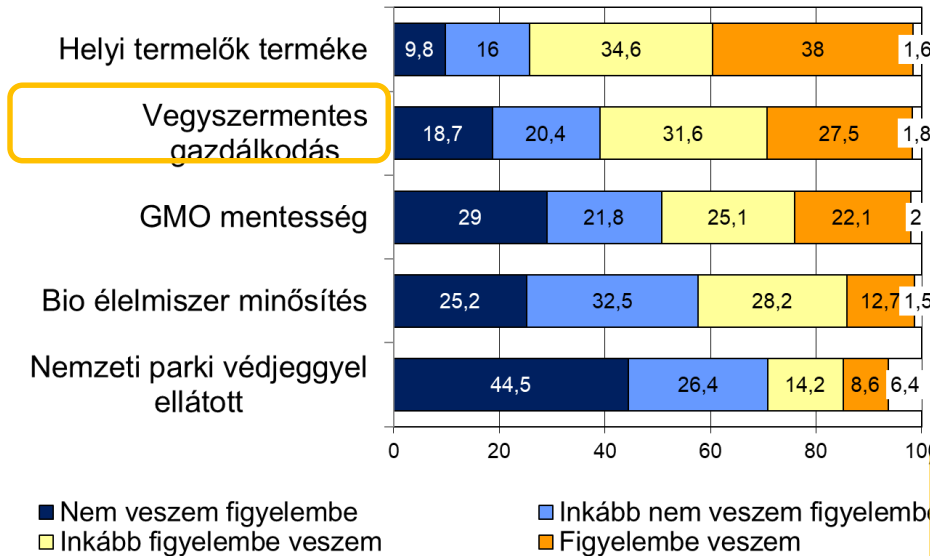

ökoszisztéma-
szolgáltatás

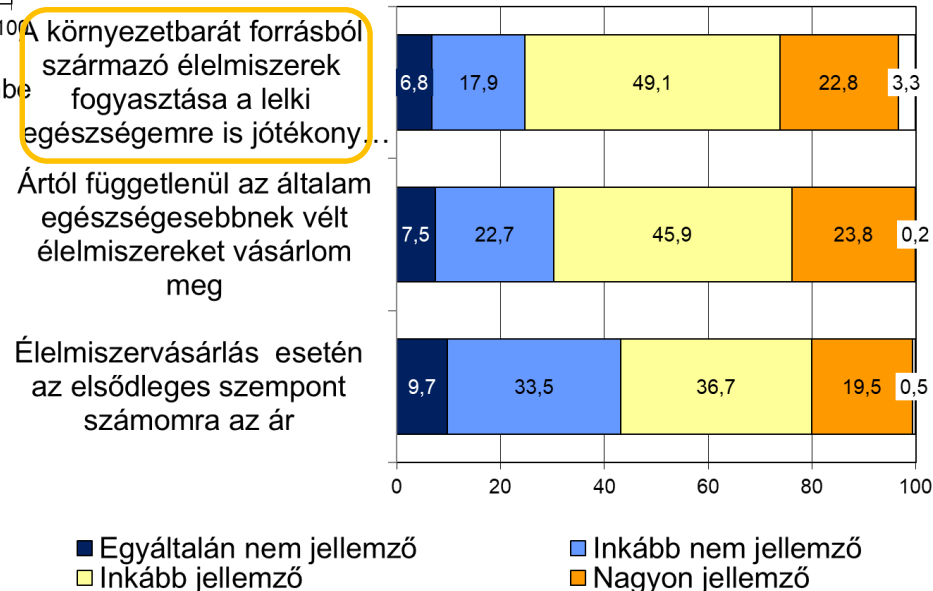
a természet ajándékai

SZAZADVÉG FELMÉRÉS (1) ÉLELMISZER

Amikor élelmiszert vásárol, mennyire veszi figyelembe az alábbi szempontokat? (%)

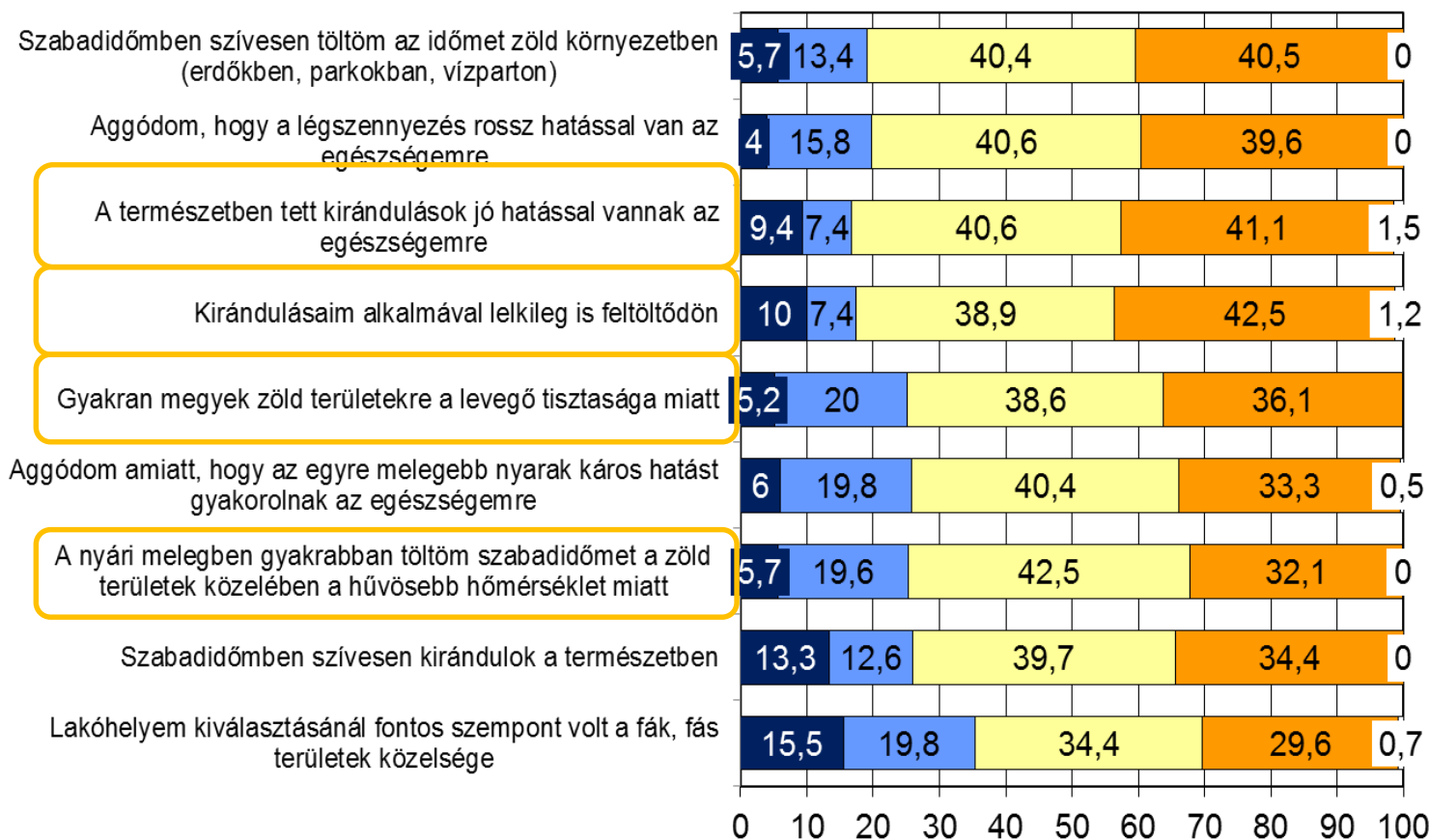
Mennyire jellemzőek Önre az alábbi állítások? (%)

Forrás: Századvég Alapítvány, (2019):
Ökoszisztéma-szolgáltatások és a jóllét
kapcsolata, Kutatási gyorsjelentés

SZÁZADVÉG KÉRDŐÍV (2) LEVEGŐTISZTASÁG, MIKROKLÍMA-SZABÁLYOZÁS, REKREÁCIÓ - EGÉSZSÉG

Mennyire jellemzőek Önre az alábbi állítások? (%)

■ Egyáltalán nem jellemző

■ Inkább nem jellemző

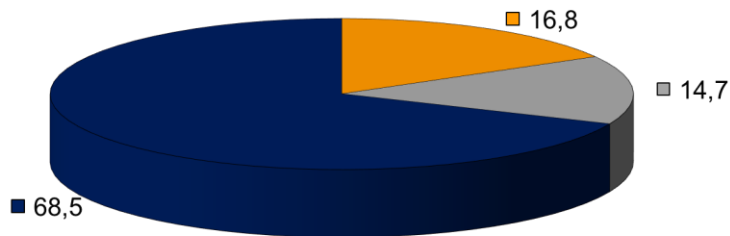
■ Inkább jellemző

■ Nagyon jellemző

□ Nem tudja/nem válaszol

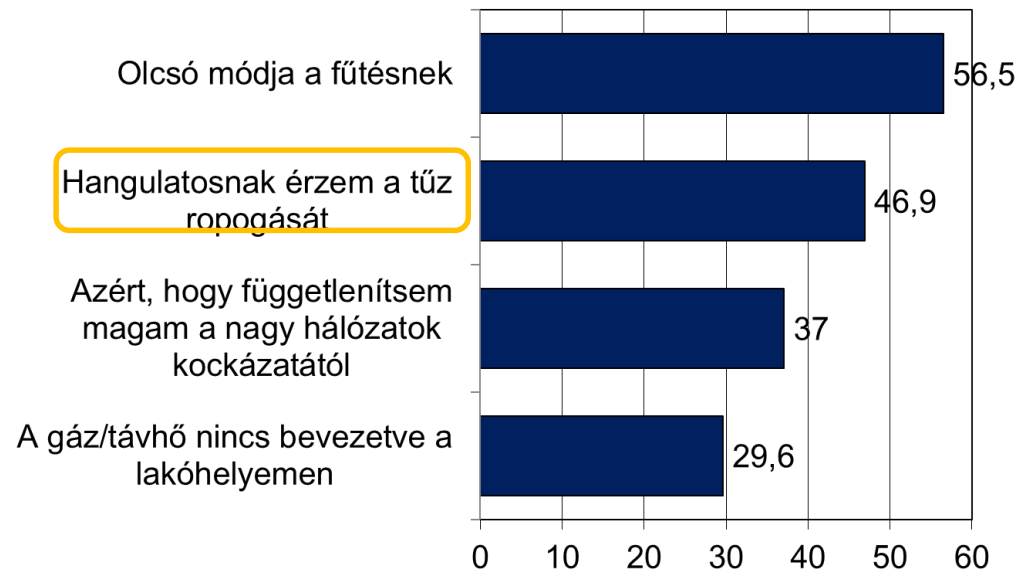
SZÁZADVÉG KÉRDŐÍV (3) TŰZIFA

Ön tűzifával fűt otthon? (%)

Igen Csak részben Nem

Mi az oka annak, hogy tűzifával fűt?
(Azok, akik tűzifával fűtenek, n=695,%)

Forrás: Századvég Alapítvány, (2019):
Ökoszisztéma-szolgáltatások és a jóllét
kapcsolata, Kutatási gyorsjelentés

A JÓLLÉTI SZMCS JAVASLATAI

Jólléti komponens	Alkategória
1. Egészség	Fizikai egészség
	Mentális és lelki egészség
	Szociális egészség - Közösséghez tartozás, társas kapcsolatok, szociális kohézió, szolidaritás, megbecsültség, elismerés
	Önmegvalósítás
2. Környezeti biztonság	
3. Részvétel, döntés és cselekvés szabadsága	

Hosszú távon: komplexebb koncepcionális keret a természet, az ÖSZ-ek és a jóllét kapcsolatára, cirkuláris ok-okozati láncolatokkal

JAVASLATOK A FOLYTATÁSHOZ

- Érdemes továbbvinni a jólléti értékelést és a Jólléti SZMCS-t kiegészítve ÖSZ szakértőkkel
- Részletes szakirodalmi áttekintés
- A koncepció finomítása: cirkuláris kapcsolatok
- Egyes jólléti komponensek és ÖSZ-ek kapcsolatának számszerű értékelése
- Szorosabb kapcsolat a KSH-val: elemzések (ÖSZ-gazdasági-társadalmi térbeli adatok korrelációja, környezeti-gazdasági számlák rendszerében)
- Századvég kérdőív adatainak többváltozós elemzése
- Természetközeli gazdálkodás beemelése az értékelésbe

A Jólléti SZMCS tagjai: Dr. Balázs Bálint, Dr. Dúll Andrea, Dr. Ferencz Zoltán, Dr. Gébert Judit, Marjainé Dr. Szerényi Zsuzsanna, Dr. Mihók Barabara, Dr. Schwarz Antónia, Dr. Páldy Anna, Dr. Pataki György

*...hogy élni tudjunk
a természet adta
lehetőségekkel*

Ökoszisztéma-
szolgáltatások

a természet ajándékai

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Regionális
Fejlesztési Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE